

Procesbegeleiding bij de opstart van een duurzame voedselstrategie

OFFERTE VAN LEVUUR & RIKOLTO

Thibault Geerardyn, Rikolto BV, thibault.geerardyn@rikolto.org, +32 478463748

Voorstelling Rikolto, Levuur en Let Us: Consultancy op maat.

Gent, Leuven, Hoogstraten, Oudsbergen, Sint-Niklaas en vele andere steden en gemeenten hebben de afgelopen jaren een lokale voedselstrategie ontwikkeld. Een lokale voedselstrategie is een collectief ontwikkeld beleid met visie, doelstellingen en een set van strategieën gericht op het verduurzamen van het lokale – gemeentelijk of stedelijk - landbouw- en voedingssysteem.

De ontwikkeling van een lokale voedselstrategie is uiteraard slechts een eerste fase. Het is pas in de implementatie van de strategie (fase 2) en de consolidatie van de resultaten (fase 3) dat de echte winst zit voor duurzaam lokaal landbouw- en voedingssysteem. Maar het fundament is uiteraard een evenwichtige en doordachte strategie, in lijn met de lokale context.

Rikolto en Levuur begeleiden reeds enkele jaren de ontwikkeling van lokale voedselstrategieën. Ze combineren een grondige inhoudelijke kennis van lokale voedselsystemen met alle noodzakelijke competenties op het vlak van stakeholdermanagement en procesbegeleiding. In Gent resulteerde dit in “[Gent en Garde](#)”, in Leuven in “[Voedsel verbindt](#)”. De Gentse strategie is reeds volop in implementatiefase, in Leuven maakt de strategie deel uit van het Leuvense meerjarenbeleidsprogramma.

Onze begeleiding bij de ontwikkeling van een lokale voedselstrategie (=fase 1) bestaat uit volgende stappen:

- Identificeren en engageren van lokale stakeholders en burgers.
- Het lokale landbouw- en voedselsysteem in kaart brengen. Welke landbouwactiviteiten zijn in de gemeente aanwezig? Hoe zit het met lokale markten, korte keten initiatieven, horeca- en cateringactiviteiten in bedrijven en scholen, het ondersteunen van nieuwe ondernemingen, promotie van gezonde en duurzame voeding, ...?
- Voorbereiden en begeleiden van (in de regel) 3 stakeholderbijeenkomsten:
 1. Een eerste bijeenkomst voor het formuleren van de grote strategische lijnen van de voedselstrategie,
 2. Een tweede bijeenkomst om heel concrete, operationele doelstellingen te bepalen,
 3. Tijdens een derde bijeenkomst wordt de stap naar de actie gezet: welke initiatieven en concrete projecten kunnen opgezet worden?
- Uitschrijven van de lokale voedselstrategie.
- Zo nodig verzorgen we ook de vormgeving van de lokale voedselstrategie in een mooie publicatie en helpen we bij het opzetten van een webpagina.

Na onze begeleiding beschikt u over:

- Een uitgeschreven voedselstrategie met een lijst aan mogelijke acties (zonder lay-out en drukwerk),
- Een betrokken en geëngageerd stakeholderveld dat met deze voedselstrategie aan de slag wil gaan,
- Gedeelde inzichten in het lokale landbouw- en voedselsysteem,
- De mogelijkheid om – samen met andere gemeenten en steden die we begeleiden – uit te wisselen en van elkaar te leren.

Levuur is sinds 2011 het toonaangevende Vlaamse bedrijf op het vlak van stakeholdermanagement en participatie. In Vlaanderen hebben ze reeds tientallen gemeenten en steden ondersteund in lokale participatieve trajecten en dit rond alle mogelijke thema's en sectoren (mobiliteit, ruimtelijke ordening, klimaat, jeugd, onderwijs, cultuur, landbouw en voeding...)

Rikolto werkt al 40 jaar aan duurzame landbouw en voeding, de BVBA werd opgericht in 2018 om de methodologieën, interventies, tools en kennis die ontwikkeld zijn binnen de Rikolto groep (het vroegere Vredeseilanden) op te schalen of te dupliceren in andere contexten. Rikolto experts worden daarbij ingeschakeld om advies te verlenen aan steden, gemeenten, bedrijven en andere organisaties omtrent duurzame voeding en voedselsystemen.

Let Us is vertegenwoordigd door Katrien Verbeke. Zij coördineerde de afgelopen 7 jaar de opstart, uitbouw en implementatie van de Gentse voedselstrategie, Gent en Garde. Door haar unieke en diepgaande ervaring, brengt zij een sterke expertise aan boord. Zij is bedreven in co-creatie rond duurzame voeding op zowel strategisch als projectmatig niveau. Bovendien brengt ze een brede kennis binnen van de rol die een lokale overheid kan opnemen in dit thema. De expertise van Katrien zal strategisch worden ingezet bij opstart en bij de eerste stakeholderbijeenkomst.

De samenwerking tussen o.a. Rikolto, Levuur en Let Us leverde een significante bijdrage in het tot stand komen van 'Gent En Garde'. In 2013 tekende Katrien samen met de belangrijkste stakeholders de voedselstrategie van Gent uit in strategische doelstellingen. Verdere participatietrajecten leidden tot een set aan operationele doelstellingen concrete trajecten en een pionierende Voedselraad. Succesprojecten van Gent en Garde zijn onder andere:

- Foodsavers Gent, waarmee 40.000 inwoners in armoede jaarlijks toegang hebben tot verse, gezonde voeding
- Restorestje, de Gentse doggy bag die ondertussen in 170 Gentse restaurants wordt gebruikt en al navolging kreeg in tal van andere Belgische steden en gemeenten
- Vanier, een multistakeholder coöperatief platform om korte keten bij horeca en handelaars in de stad te brengen.
- Ondersteuning van tientallen buurt- en schoolmoestuinen, buurtfruitprojecten, en tal van innovatieve projecten die inzetten op buurcohesie
- Verduurzaming van de 4000 schoolmaaltijden die dagelijks worden aangekocht en waarvan 24% nu uit biologische ingrediënten bestaat en een steeds groeiend aandeel vegetarisch of plantaardig is.

Gent en Garde valt nationaal en internationaal in de prijzen. Gent en Garde was in 2015 al finalist voor de Prijs van de Toekomstige Generaties, en won in 2018 de Transformative Action Award van het Sustainable Cities Platform. Daarnaast werden tal van nationale en internationale prijzen binnengehaald met Foodsavers Gent en het Restorestje. In 2019 haalde Gent en Garde de Global Climate Action Award binnen van de Verenigde Naties.

In Leuven, mede door de begeleiding van Rikolto en Levuur, kwam 'Voeding verbindt' tot stand. De voedselstrategie werd daarna opgenomen in de roadmap van Leuven2030, een vzw met als doel Leuven tegen 2050 klimaatneutraal te maken. De voedselstrategie werd tevens opgenomen in het meerjarenprogramma en -begroting. De implementatie van operationele doelstellingen volgden al snel, zo wordt gewerkt aan Kort'om Leuven, een korte ketenplatform dat producenten rond Leuven (B2B) verbindt met horeca, retail,... in de stad. Daarnaast werd Generation Food vorig jaar gelanceerd. Een project gestart vanuit een breed partnerschap waarin startende ondernemers geïnspireerd en ondersteund worden om hun slaagkansen te vergroten. Ook de School Food Council werd opgericht, daarin komen verschillende Leuvense actoren (caterers, scholen, middenveldorganisaties...) samen met als doel alle scholieren gezonde en duurzame voeding aan te bieden.

Rikolto zal voor deze opdracht als hoofdaannemer functioneren, indien we extra expertise nodig hebben van Let Us of Levuur kunnen we die altijd inroepen.

Een lokale voedselstrategie.

Het belang van een lokale voedselstrategie

Wereldwijd hebben een groot aantal steden zich geëngageerd om een stedelijke voedselstrategie te ontwikkelen¹. Op die manier zetten zij in op het verduurzamen van hun stedelijk landbouw- en voedingssysteem. Sterke, inspirerende voorbeelden zijn [Milaan](#), [Londen](#), [Kopenhagen](#), [Gent](#), ...

Het thema landbouw en voeding heeft alles in zich om vele bruisende initiatieven op gang te trekken met jonge ondernemers, scholen, bedrijven, onderzoeksinstituten, lokale afdelingen van middenveldorganisaties, supermarkten, CSA (Community Supported Agriculture) bedrijven, ziekenhuizen, horeca, ... en met stadsbewoners. Deze dynamiek wordt ongetwijfeld versterkt door werk te maken van een lokale voedselstrategie. Een van de grootste winsten is het verbindende karakter van een voedselstrategie, alle stakeholders spreken dezelfde 'taal' en er is veel animo om actie te ondernemen.

Bovendien draagt dit ook rechtstreeks bij aan de klimaatdoelstellingen van een stad en meerdere 'Sustainable Development Goals'². Betere resultaten op vlak van duurzame en gezonde voeding hebben immers een grote impact op gezondheid, klimaat en milieu, lokale economie, landbouw, armoedebestrijding, participatie, sociale cohesie, etc. Een succesvolle implementatie van een dergelijke strategie verandert onze manier van denken en omgang ten aanzien van voeding.

We zijn ervan overtuigd dat deze dynamiek nog verder versterkt kan worden en de impact nog significant kan worden vergroot met een meer systemisch en gerichte aanpak die vertrekt van helder geformuleerde doelstellingen binnen een lokale voedselstrategie en als hiervoor de nodige middelen/ondersteuning worden voorzien.

Daarnaast is het nodig om de focus en reikwijdte van de bestaande initiatieven uit te breiden van een stads(nabije) landbouw naar een breder en verweven verhaal van landbouw en voeding in en rond de stad. Een lokale voedselstrategie gaat niet enkel over het versterken van de niche-initiatieven, maar evenzeer over de gevestigde instellingen en bedrijven.

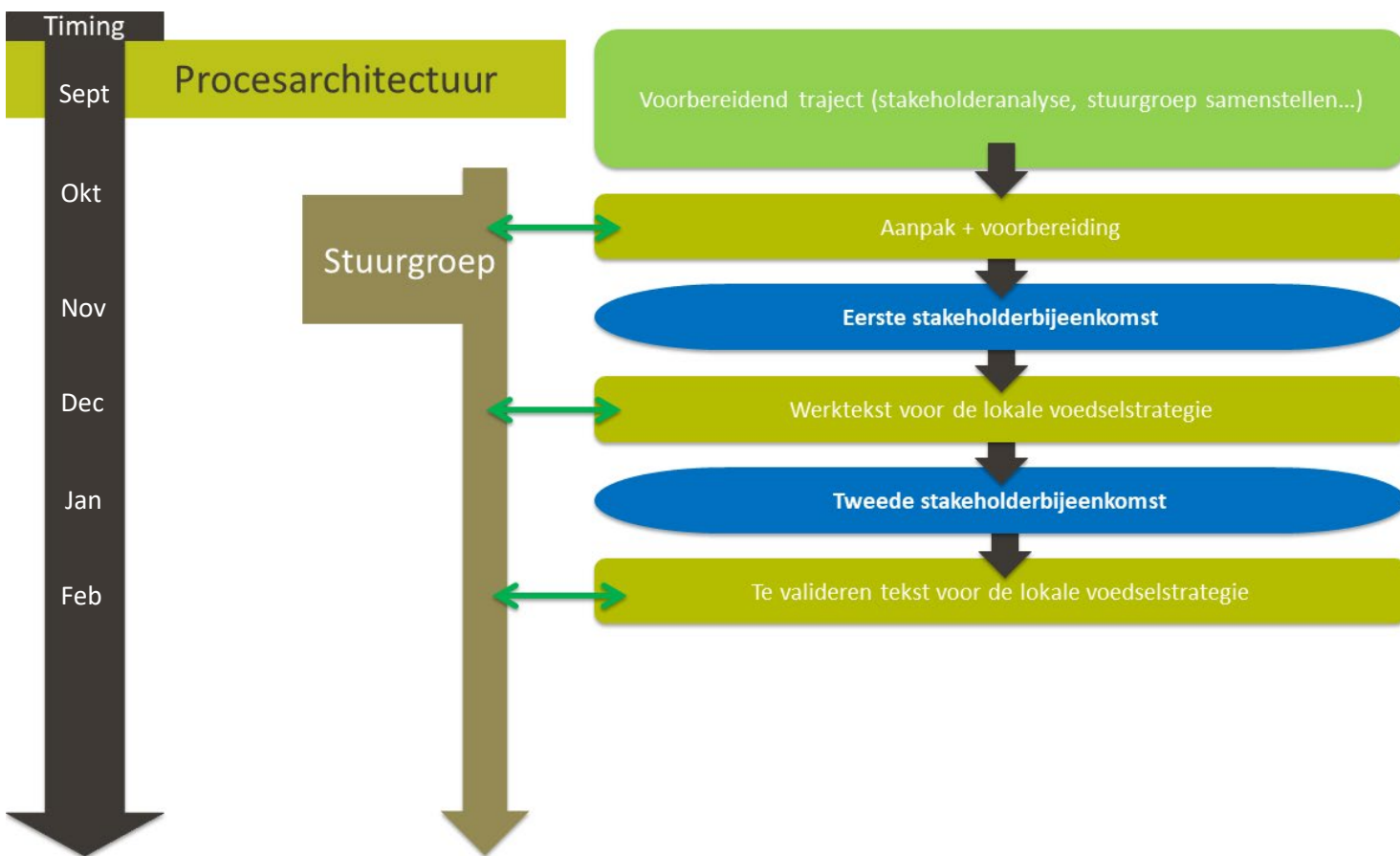
Het is cruciaal om de verschillende stakeholders uit te dagen mee te werken aan de formulering en de uitvoering van de lokale voedselstrategie: bedrijven, landbouwers, middenveldorganisaties, openbare instellingen, Het zal nodig zijn om zowel verder te bouwen op bestaande initiatieven als om nieuwe initiatieven op gang te trekken.

Er ligt reeds veel materiaal op tafel en bovendien kunt u zich laten inspireren door andere steden die resultaten hebben geboekt met het uitvoeren van lokale voedselstrategieën (bv. Gent met '[Gent en Garde](#)' en Leuven met '[Voeding Verbindt](#)').

¹ Wereldwijd hebben 200 steden het [Milaan pact](#) ondertekend en zich daardoor geëngageerd om in te zetten op lokale voedselstrategieën.

² <http://www.vvsg.be/Internationaal/Noord-Zuid/Documents/Leidraad%20SDGs%20Versie%20201604.pdf>

Trajectvoorstel

Vorbereidend traject

We spreken af met het bestuur (verschillende stadsdiensten) om het procesplan voor de stakeholderanalyse en de omgevingsanalyse te bespreken en uit te rollen. We bekijken en bespreken de mogelijkheden op korte termijn (quick wins) voor elke dienst en daarnaast bekijken we ook waar de winst op lange termijn kan zitten. We bekijken heel concreet hoe iedereen kan bijdragen aan de lokale voedselstrategie van uit haar/zijn invalshoek.

Als we een goed overzicht hebben van de stakeholders stellen we een stuurgroep samen van diverse stakeholders en belangrijke actoren in en rond Essen. We organiseren een eerste bijeenkomst met de stuurgroep om het traject te bespreken voor de ontwikkeling van de lokale voedselstrategie en afspraken te maken over een eerste grote bijeenkomst van een uitgebreide groep stakeholders.

Vanuit de stuurgroep stellen we een kleinere werkgroep samen die gedurende heel het proces zorgt voor de teksten en de voorbereiding van de bijeenkomsten van de stakeholders.

Afhankelijk van de interne beschikbaarheid bij de gemeente Essen willen we hiermee in september van start gaan, om in november een eerste stakeholderbijeenkomst te organiseren.

Eerste bijeenkomst grote stakeholdergroep

Op deze bijeenkomst presenteren we het basismateriaal en bediscussiëren we de basis ingrediënten, zeg maar de inhoudstafel, van de voedselstrategie. Op deze bijeenkomst kunnen we ook een eerste brainstorming doen over mogelijke subthema's onder de grote strategische lijnen van de voedselstrategie.

Deze stap willen we in november laten doorgaan, op dat moment is er meer ruimte bij de lokale landbouwers om deel uit te maken van deze dynamiek.

Uitschrijven eerste versie stedelijke voedselstrategie

Na deze bijeenkomst gaat de werkgroep, in afstemming met de stuurgroep, tijdens de maand december aan de slag om – op basis van de input van de eerste stakeholders bijeenkomst - een eerste werkversie te schrijven van de voedselstrategie. Ze bereiden samen met de procesbegeleiding ook de tweede bijeenkomst van de stakeholdergroep voor.

Tweede bijeenkomst grote stakeholdergroep

De grotere stakeholdergroep komt een tweede maal samen om het voorstel van de werkgroep/stuurgroep te bespreken en er aanvullingen en commentaar op te geven in januari. We bespreken collectief de concrete, operationele doelstellingen. Hieruit zal blijken waar de quick wins zitten (Bvb. hoe we concreet de Ecowijzer kunnen verbeteren), maar ook wat de moeilijkere thema's zijn die meer debat vereisen. Deze input vormt een gedragen basis voor een volwaardige voedselstrategie in Essen en eventueel omliggende gemeentes.

Afsluitend gesprek.

Op het einde van het traject, in februari, komt de stuurgroep opnieuw samen met de opdrachtgever en de procesbegeleiding zodat we een reeks concrete aanbevelingen voor volgende stappen kunnen meegeven en bespreken. Dit geeft een aantal handvaten voor het vervolgtraject.

Wat	Hoe	Resultaat
<u>Opstartvergadering en stakeholderanalyse:</u> In kaart brengen van bestaande initiatieven en stakeholders die actief zijn	1. Voorbereiding en begeleiding opstartvergadering (6 uur). 2. Opmaak van een plan voor stakeholder analyse (4 uur) en verwerking (4 uur). 3. Uitvoering gebeurt door mensen van Essen.	1. Gedragenheid binnen verschillende diensten van de gemeente Essen. 2. Overzicht van initiatieven en stakeholders in en rond Essen. 3. Geen warm water heruitvinden, inzicht in wat is, bouwen op ervaringen van anderen.
<u>Opzet traject:</u> Concrete en praktische opzet van het traject in samenwerking met Essen / lokale stakeholders.	1. Opzetten stuurgroep en contact met stakeholders (4 uur). 2. Organiseren van eerste stuurgroep vergadering (8 uur).	1. Manier van werken wordt besproken. Concrete afspraken en data geprikt. 2. De juiste mensen zitten rond de tafel om tot een fris en gedragen resultaat te komen.
Ondersteunen van de stuurgroep en werkgroep bijeenkomsten.	1. Methodiek en procesopvolging (10 uur).	1. We delen ons netwerk, ervaringen en kennis.
Vorbereiden en begeleiden van de stakeholderbijeenkomsten	1. Methodiek en procesbegeleiding (24 uur)	1. Participatieve workshops waarbij alle stakeholders hun stem kunnen inbrengen in het debat, met als resultaat een gedragen voedselstrategie.
Afsluitend gesprek met toekomstpistes	1. Uitwerken van toekomstpistes en handvaten (4 uur)	
Totaal	8 dagen	€ 5 200
	Incl. BTW	€ 6 292